

STORTINGET

Representantforslag 210 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein

Dokument 8:210 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Andreas Sjalg Unneland og Marian Hussein om reform av UNE

Til Stortinget

Bakgrunn

Utlendingsnemnda (UNE) er et uavhengig og domstollignende organ som skal sikre rettssikkerheten til den enkelte ved å behandle klager i utlendingssaker og statsborgersaker. Men UNE opererer ikke etter grunnleggende rettsprinsipper som tas for gitt i domstolene. De færreste får legge frem sin sak muntlig og direkte for UNE, noe som svekker muligheten til å motsi Utlendingsdirektoratet (UDI) sin argumentasjon og konklusjon. Dette er ikke en rettsstat verdig. I praksis er det ofte en nemndleder som ene og alene behandler klagen. Ser man på utfallet av de sakene som blir prøvd for retten (en ordinær domstol), er det grunnlag for å stille spørsmål ved hvor korrekte vedtak UNE fatter etter dagens ordning. I 2022 tapte UNE nesten halvparten av sakene som ble prøvd i retten. En rekke rapporter og utredninger viser behovet for endringer i UNE, blant annet NOU 2017:8 Særdomstoler på nye områder? – Vurdering av nye domstolsordninger for foreldretvister, barnevernsaker og utlendingssaker. Etter mange år med berettiget kritikk er det på tid med en reform av UNE.

Retten til kontradiksjon og muntlig høring bør styrkes gjennom en topartsprosess. En topartsprosess innebærer at UDI og asylsøkeren begge møter i nemnden

som motparter. Slik blir det mulig å stille UDI spørsmål om avslag både av nemnden, asylsøkeren og advokaten. Muligheten til å motsi forvaltningen er viktig ikke bare for å styrke rettssikkerheten til den enkelte, men også for å oppklare misforståelser og få frem nødvendig informasjon, slik at det påfølgende vedtaket blir riktig. En topartsprosess er særlig viktig i saker med stor tvil, i saker der troverdighet står i sentrum, og i saker som omhandler konvertitter eller skeive.

Videre bør bruken av muntlige høringer øke. I dag blir et fåtall av asylsakene (under ti prosent) avgjort i nemndmøter der personen saken gjelder, får mulighet til å delta og forklare seg muntlig. I andre typer saker er det kun om lag én prosent av klagerne som får denne muligheten. Terskelen for når det skal holdes nemndmøter, bør senkes i utlendingsforskriften, slik at flere får mulighet til å forklare seg muntlig. Dette vil medføre at saken blir bedre opplyst. Bedre opplyste saker vil føre til flere korrekte vedtak.

For å styrke kompetansen i UNE bør det innføres visse vilkår for å bli oppnevnt som nemndmedlem, og selve nemndprosessen bør gjøres mer rettssikker. Nemndmedlemmer bør for eksempel få fremvist utkast til avgjørelse de har vært med på å ta, slik som meddommere får. Slik er det ikke i dag.

I tråd med rettshjelpsutvalgets anbefalinger bør rettshjelpen økes slik at retten til å få sin sak prøvd for retten blir en reell rettighet også for de som ikke har råd til en kostbar rettsak.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en topartsprosess i Utlendingsnemnda.
2. Stortinget ber regjeringen senke terskelen i utlendingsforskriften slik at flere asylsøkere får mulighet til å forklare seg muntlig.
3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om mer rettshjelp til asylsøkere i tråd med rettshjelpsutvalgets anbefalinger.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at det innføres relevante kompetansekrav som vilkår for å være nemndmedlem i UNE.

30. mars 2023

Grete Wold

Andreas Sjalg Unneland

Marian Hussein